

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**VI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

SENTYABR, 2025-YIL

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**VI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, sentyabr

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-297-8

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI. VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 69 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 8-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda "O'zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta'lim istiqbollari" nomli VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to'plami jamlangan. Unda O'zbekistonning turli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo'nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To'plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta'lim, O'zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta'lim.

ISBN 978-9910-09-297-8

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

Normatov Yodgor, Baxodirov Zafar, Tursunov Shodmon

MAPPING TYPICAL IRRIGATED SEROZEM SOILS BASED ON SLOPE LEVEL INDICATORS
USING GIS TECHNOLOGIES 5-8

TARIX FANLARI

Xusanov Ximmat

BUYUK BRITANIYA PROTEKTORATI – MISR BIRINCHI JAHON URUSHI YILLARIDA 9-11

Kholmatov Shukurillo

ANALYSIS OF RESEARCH ON THE HISTORY OF THE ARAB CALIPHATE OCCUPATION OF
CENTRAL ASIA (BASED ON ENGLISH-LANGUAGE RESEARCH)..... 12-17

IQTISODIYOT FANLARI

Ergasheva Parizoda

IMPLEMENTATION CHALLENGES OF FINANCIAL INFORMATION SYSTEMS IN DEVELOPING
COUNTRIES 18-26

Yuldashev Baxtiyor

MOLIYALASHTIRISH TIZIMINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA ERKIN IQTISODIY
ZONALARNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 27-30

FILOLOGIYA FANLARI

Zokirova Shaxzoda

TELEVIDENIYE – JAMOAT MULOQOTI MAYDONI SIFATIDA: RITORIK TAHLIL 31-33

YURIDIK FANLARI

Qayumberdiyeva Dildora

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MEDIATSIYA TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIKNI
TAKOMILLASHTIRISH 34-38

PEDAGOGIKA FANLARI

G'aniyev Shaxzod

TARIX O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA RAQAMLI METODIK QO'LLANMALARNI ISHLAB
CHIQISH VA SINOVDAN O'TKAZISH 39-44

Ahmedova Nargiza, Maxmudov Dilshod

SUN'IY INTELLEKT VA TA'LIM INTEGRATSIYASI: IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR 45-48

Khazratova Zukhra

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PROMOTING AUTONOMY LEARNING 49-51

Kumush Xamrakulova

OILA VA MAKTAB INTEGRATSIYASI ORQALI O'QUVCHILARDA MUSTAQIL TA'LIM
KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH 52-57

TIBBIYOT FANLARI

Nurmamatova Nigina

DEMENSIYA PROFILAKTIKASIDA ZAMONAVIY PSIXOTERAPEVTIK YONDASHUVLAR VA
INNOVATSION TERAPIYA IMKONIYATLARI: O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA
ISTIQBOLLAR 58-60

Темирова Умидахон

НОВЫЕ ВЗГЛЯДЫ НА ДИСМЕНОРЕЮ: ОБЛЕГЧЕНИЕ БОЛИ ПУТЕМ ЗАКРЫТИЯ
ДЕФИЦИТОВ ОРГАНИЗМА 61-63

Solijonova Asalbonu

АТОПИК DERMATIT TARIXI VA OZIQ-OVQAT ALLERGIYASI BILAN BOG'LIQLIGI 64-68

FILOLOGIYA FANLARI

TELEVIDENIYE – JAMOAT MULOQOTI MAYDONI SIFATIDA: RITORIK TAHLIL

Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi

O'zDJTU "Ingliz tilini o'qitish metodikasi № 2" kafedrası o'qituvchisi

Email: shnzokirova@mail.ru

Tel: +998 99 828 33 71

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda televizion nutq madaniy fenomen sifatida qaralib, uning ritorik xususiyatlari hamda polikodoviy xususiyatlari ilmiy tahlil doirasida o'rganiladi, shu bilan birga verbal va vizual ifodalash vositalari uyg'unligi zamonaviy ritorikadagi maqomi nuqtai nazaridan izohlanadi. Televizion diskursning ritorik tuzilishi turli janrlardagi muloqot shakllari orqali namoyon bo'lib, uning ta'sirchanlik darajasi nafaqat auditoriyaning qabul qilish xususiyatlariga, balki ijtimoiy-madaniy kontekstga ham chambarchas bog'liq ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: televizion nutq, ritorika, polikodoviy diskurs, verbal va vizual vositalar, auditoriya, ta'sirchanlik, media tilshunosligi, jamoatchilik muloqoti, zamonaviy jurnalistika.

TELEVISION AS A SPHERE OF PUBLIC COMMUNICATION: A RHETORICAL ANALYSIS

Zokirova Shakhzoda Nodirjon qizi

Teacher, Department of English Teaching Methodology № 2, Uzbek State World Languages University

Annotation. This study examines television speech as a cultural phenomenon, focusing on its rhetorical characteristics and polycode features within the framework of scientific analysis. At the same time, the interaction of verbal and visual means of expression is explained from the standpoint of their status in modern rhetoric. The rhetorical structure of television discourse manifests itself through various forms of communication across genres, and its degree of persuasiveness is emphasized as being closely connected not only to the audience's perceptive abilities but also to the socio-cultural context.

Key words: television speech, rhetoric, polycode discourse, verbal and visual means, audience, persuasiveness, media linguistics, public communication, modern journalism.

XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab televideniye insoniyatning eng ta'sirchan ommaviy kommunikatsiya vositasi sifatida shakllandi va jamiyat muloqoti maydonida asosiy o'rin egalladi. Televideniye orqali nafaqat axborot tarqatildi, balki butun boshli ijtimoiy munosabatlar, siyosiy qarashlar, ma'naviy qadriyatlar va madaniy tendensiyalar ham ifodalanib, keng auditoriyaga yetkazila boshladi. Bu jarayonda televideniye ritorikaning zamonaviy yo'nalishlari uchun muhim maydon sifatida namoyon bo'ldi, zero televideniyedagi nutq hamisha ko'p qatlamli, ko'p qirrali va multimodal xususiyatga ega bo'lib, u verbal va vizual kodlarning uyg'unligida shakllanadi.

Ritorika nazariyasida televideniye nafaqat axborotni yetkazuvchi vosita, balki o'ziga xos jamoat muloqoti sahnasi sifatida o'rganiladi. M.M. Baxtin ta'kidlaganidek, "har qanday nutq muloqot jarayonidagi dialogik munosabatlar bilan belgilanadi" [1; 126-b.]. Demak, televideniye

orqali yaratilgan har qanday ritorik matn hamisha dialogik xususiyat kasb etadi: bir tomonda jurnalist, boshlovchi yoki siyosiy arbob, ikkinchi tomonda esa keng jamoatchilik. Bu o'zaro ta'sir televideniya muloqotni jamoat muloqoti sifatida o'rganish imkonini yaratadi.

Bugungi kunda televideniya orqali jamoat muloqoti turli janrlarda namoyon bo'ladi. Axborot dasturlari, tok-shoular, siyosiy chiqishlar va hujjatli ko'rsatuvlar televideniya ritorikasining asosiy ko'rinishlaridir. Masalan, siyosiy chiqishlarda etos, patos va logosning uyg'un qo'llanilishi yaqqol ko'rinadi. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyevning nutqlari buning yorqin misoli bo'lib, etos – uning davlat rahbari sifatidagi rasmiy maqomi va ishonchli uslubida, patos – yoshlar, milliy g'urur va kelajak haqidagi hissiy murojaatlarda, logos esa – islohotlar dasturi va raqamlarga asoslangan dalillarda o'z ifodasini topadi. Masalan, Prezidentning “Yoshlar – bizning kelajagimiz, ular uchun barcha imkoniyatlarni yaratishimiz shart” degan murojaati patosning ta'sirchan namunasidir, chunki bu tinglovchida iftixor va mas'uliyat tuyg'usini uyg'otadi.

Televideniya axborot dasturlari ham alohida o'ringa ega. Ular ko'pincha qisqa gaplar, standart ifoda vositalari, klishe va rasmiy shtamlardan iborat bo'lib, shu bilan birga zamonaviy ritorikaning polikodoviy xususiyatlarini namoyon etadi. N.S. Gegelova fikricha, “televizion nutq madaniy hodisa sifatida jamiyat muloqotining turli qirralarini aks ettiradi” [2; 91-b.]. Axborot dasturlari orqali yetkaziladigan xabarlarida so'z, tasvir va intonatsiya uyg'unligi muxim ahamiyat kasb etadi. Masalan, BBC yoki CNN axborot dasturlaridagi qisqa, aniq va ta'sirchan jumlar jurnalistik ritorikaning universal me'yori sifatida qabul qilingan.

Tok-shoular esa televideniya muloqotning interaktiv shaklini ifodalaydi. Bu yerda boshlovchi, mehmon va auditoriya o'rtasida faol muloqot kechadi. I.N. Kemarskaya qayd etganidek, “televizion nutqning polikodoviy tabiati aynan tok-shoularda jonli namoyon bo'ladi, chunki verbal ifoda vizual ishoralar, jest va intonatsiyalar bilan uyg'unlashadi” [4; 132-b.]. Masalan, amerikalik tok-shou boshlovchilari — Opra Uinfri yoki Larri Kingning chiqishlarida qaytarish (repetition), savol-javob, dramatizatsiya kabi ritorik usullar keng qo'llaniladi. O'zbekiston televideniyesida ham tok-shoular orqali ijtimoiy masalalar muhokama qilinadi, bu esa jamoat muloqotining demokratik ruhini kuchaytiradi.

Ritorika nazariyasining asosiy kategoriyalari — etos, patos va logos televideniya uchun ham moslashtirilgan holda ishlaydi. Etos televideniya jurnalist yoki siyosiy arbobning shaxsiy obro'si, uning nutq uslubi va auditoriyada uyg'otgan ishonchi orqali ifodalanadi. Patos his-tuyg'ularga ta'sir qilish, drama yaratish va auditoriyada emotsional reaksiya uyg'otish orqali namoyon bo'ladi. Masalan, 2020 yil pandemiyasi vaqtida yangiliklar dasturlarida shifokorlar haqidagi videolavhalar va boshlovchilarning ta'sirchan intonatsiyasi patosning jonli namunasi bo'ldi. Logos esa dalillar, raqamlar, tahlillar va aniq struktura orqali namoyon bo'ladi. Masalan, Euronews yoki BBC World Service kabi telekanallarda statistik ma'lumotlar bilan boyitilgan tahliliy chiqishlar auditoriyada ishonch uyg'otishga xizmat qiladi.

Televideniya ritorikasida vizual omillar alohida ahamiyatga ega. Yu.M. Lotman ta'kidlaganidek, “tasvir madaniyatning semiotik tizimi sifatida nutqni yangi ma'no qatlamlari bilan boyitadi” [6; 66-b.]. Televizion chiqishlarda orqa fondagi ramzlar, bayroqlar, zaldagi auditoriyaning qiyofasi yoki ishtirokchilarning jest va mimikalari ham ritorik ta'sir kuchini oshiradi. Masalan, AQSH prezidentlarining murojaatlarida bayroqlar va milliy ramzlar orqali

etos mustahkamlansa, o'zbek tok-shoularda milliy liboslar va urf-odatlarini aks ettiruvchi detallar orqali patos kuchayadi.

Zarur hollarda televideniye ritorikasi tanqidiy tahlilni ham o'z ichiga oladi. K. Jemison fikricha, "ommaviy siyosiy nutqda ritorik usullardan noto'g'ri foydalanish manipulyatsiya va aldovga olib kelishi mumkin" [3; 56-b.]. Shu bois televideniyedagi chiqishlar faqatgina axborot yetkazish emas, balki mas'uliyatli muloqot shakli sifatida baholanishi zarur.

Shu nuqtai nazardan, televideniye ritorikasi zamonaviy jamoat muloqotida bir qancha vazifalarni bajaradi: axborot berish, ishontirish, ko'ngilochar vazifa va tarbiyaviy ta'sir. Uning zamonaviy ahamiyati shundaki, televideniye orqali jamoatchilik nafaqat voqealar haqida ma'lumot oladi, balki ularni muayyan tarzda qabul qilishga ham yo'naltiriladi. M.V. Krasavina bu haqda shunday yozadi: "televizion diskurs ritorikaning zamonaviy qirralarini aks ettirib, jamiyatning ijtimoiy va madaniy ehtiyojlariga mos ravishda qayta shakllanadi" [5; 92-b.].

Televideniyeda axborot dasturlari va tok-shoularning ritorik tahlili ularning jamoat muloqoti sifatidagi o'rnini ochib berish imkonini beradi. Axborot dasturlari ko'proq logosga asoslansa, tok-shoularda patos va etosning kuchli ta'siri ko'rinadi. Siyosiy chiqishlarda esa ushbu uchlik uyg'un tarzda qo'llaniladi. Shu jihatdan televideniye zamonaviy ritorikaning eng ta'sirchan amaliy maydoni sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, televideniye ritorikasi jamoat muloqoti tizimining ajralmas qismiga aylangan. U nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki ijtimoiy fikrni shakllantiruvchi, milliy g'oya va qadriyatlarni targ'ib qiluvchi, jamiyatni birlashtiruvchi kuch sifatida ahamiyat kasb etadi. Axborot dasturlari, tok-shoular va siyosiy chiqishlar orqali televideniye ritorikasi zamonaviy jamoat muloqotining barcha qirralarini qamrab oladi va uning ta'sirchanligi multimodal xususiyati bilan belgilanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Bakhtin M. M. The dialogic imagination. – Austin: University of Texas Press, 1986. – P.126.
2. Гегелова Н. С. Телевизионная речь как явление культуры // Вестник РУДН. Серия: Литературоведение. Журналистика. – 2009. – №2. – С.91.
3. Jamieson K. H. Dirty politics: deception, distraction, and democracy. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – P.56.
4. Кемарская И. Н. Телевизионная речь: поликодовый характер вербальных включений // Вестник ВГИК. – 2010. – №1(2). – С.132.
5. Красавина М. В. Риторика телевизионного дискурса. – Москва, 2018. – P.92.
6. Lotman Yu. M. Universe of the mind: a semiotic theory of culture. – Bloomington: Indiana University Press, 1990. – P.66.

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

VI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2025-yil, 8-sentyabr

Mas’ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM
ISTIQBOLLARI. VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 69 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2025-yil, 8-sentyabr

ISBN 978-9910-09-297-8

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.